

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 4.

Enligt derom förut gjord begäran lemnades ordet nu till Herr Jöns Rundbäck, som yttrade: Herr Talmannen behagade för några dagar sedan meddela oss den underrättelsen, att riksdagen i morgon kommer att afslutas; och vi hafva nu i dag vunnit bekräftelse derpå. Sådant sade Herr Talmannen kunna ske på den grund, att Herrar ordförande i Utskotten upplyst, att ärendena der nu så långt framskridit, att riksdagens afslutande vore möjligt. Jag har dock ansett mig föranlåten att göra några efterforskningar, huru härmed förhåller sig, och dervid funnit, att omkring 30 till Lag-Utskottet remitterade motioner icke blifvit af dessamma behandlade. Jag hade tänkt, att något betänkande i anledning af dessa motioner skulle till Kammaren inkomma. Då så icke skett, och då sannolikt större delen af Kammarens ledamöter, i likhet med mig, önskar att från Utskottet erhålla underrättelse om, huru härmed sig förhåller, har jag derutaf tagit mig anledning att bedja Lag-Utskottets ärade ordförande, som jag ser vara här tillstädes, lemna oss den upplysning, han kan finna af nöden. Jag vet ganska väl, att sådana interpellationer som denna icke äro brukliga; men jag tror ändå, att det vore skäl att besvara densamma, helst äfven den stora allmänheten torde vara intresserad af saken. Såsom vi veta, hafva här icke mindre än 8 motioner blifvit väckta rörande ändringar i kommunalförfattningarne; och då man känner, med hvilken värme detta ämne omfattats så inom som utom Riksdagen, tror jag, att det bort vara ett önskningsmål för Lag-Utskottet att göra något dervid. Detta säger jag dock ingalunda, för att på minsta vis lägga Lag-Utskottet något till last i afseende å dess verksamhet under den förflutna riksdagen, ty den har, jag erkänner det, varit ganska stor, om den ock mestadels gått i negativ riktning.

Emellertid skulle det för mig och flera andra af Kammarens ledamöter vara särdeles kärt, om någon ledamot af Lag-Utskottet behagade meddela oss den upplysning, hvarom jag nu haft äran anhålla.

I anledning af hvad Herr Rundbäck sålunda anför, yttrade vidare:

Grefve Sparre: I egenskap af ordförande i Lag-Utskottet, ber jag att få tillkännagifva, att den framställning, som af den siste talaren nu blifvit gjord, visserligen ingalunda kunnat förvåna Utskottet, då det icke medhunnit att behandla en ganska stor mängd motioner, och att framställningen sålunda synes rätt befogad. Anledningen till detta förhållande torde Herrarne finna i den kända omständigheten, att till Lag-Utskottet öfverlemnats vid denna riksdag fyra Kongl. propositioner, hvilkas behandling tagit mycken tid, den ena om sparbanksväsendet, den andra om ordnande af de internationela förhållandena i afseende å Lapparne, den tredje rörande fattigvården och den fjerde angående förändringar i Strafflagen. Hvar och en af dessa propositioner, och isynnerhet af de tre första, har varit af den omfattning, att Utskottet icke kunnat utan ett högst ansträngande arbete hinna genomgå dem och framlägga dem till afgörande af Kamrarne. Då
vid

vid den talmanskonferens, som hölls för några dagar sedan, Herrar Talmän tillfrågade mig angående arbetena inom Utskottet, upplyste jag dem om förhållandet dermed; men man yttrade då i talmanskonferensen, att den åsigt vid föregående riksdagar gjort sig gällande, att när Kongl. Maj:ts propositioner blifvit vederbörligen behandlade, den omständigheten, att några enskilda motioner icke medhunnits, ej utgjorde skäl att qvarhålla Kamrarnes ledamöter utöfver den tid, som de öfriga ärendenas behandling fordrade.

Jemte de ofvannämnda Kongl. Propositionerna har Utskottet endast behandlat några få frågor, och att deribland icke kommunallagarne ställts i främsta rummet, dertill torde anledningen åtminstone till någon del vara att söka uti, hvad en hvar känner, att nemligen vid de flera riksdagar, denna fråga här förevarit, man icke kommit till något resultat, enär Kamrarne stadnat i olika beslut. Utskottet ansåg följaktligen denna fråga, som flera gånger redan varit af Kamrarne behandlad, icke höra i främsta rummet företagas; och för öfrigt måste Utskottet tillkännagifva, att det icke medhunnit allt det arbete, som åt detsamma uppdragits. Om denna brist härrör af otillräcklig arbetsförmåga, kan jag icke bedöma, men jag vågar försäkra, att den icke härleder sig från bristande flit hos Utskottet. Utskottet har till och med en gång, då Kamrarnes beslut blef känt, att fattigvårdslagen skulle af Utskottet behandlas, öfverlagt, huruvida det borde begära en förstärkning. Men då Utskottet var af den mening, att någon tidsbesparing derigenom icke skulle kunna åstadkommas, enär samtliga ledamöterna af Utskottet ändock måste deltaga i besluten, föll frågan derom.

Detta är hvad jag ansett mig böra tillkännagifva i anledning af den siste talarens framställning.

Herr Ribbing: Till det svar, Lag-Utskottets ordförande redan afgifvit på Herr Rundbäcks förfrågan och anmärkning beträffande Lag-Utskottets arbeten, ber jag att få tillägga endast några få ord till närmare förklaring och utredning af saken.

Man kunde i första hand fråga Utskottet, hvarföre det, i betraktande af mängden till detsamma remitterade ärenden, icke begärt den förstärkning, grundlagen medgifver. Skälet hvarför Utskottet icke gjort det, har varit, att Utskottet icke ansett, att derigenom en större skyndsamhet i ärendenas behandling kunde åstadkommas. Och detta åter beror på arten af de ärenden, som tillhöra Lag-Utskottets verksamhet. I afseende å sådana ärenden, för hvilkas utredande eller afgörande det är fråga om att t. ex. samla en mängd faktiska uppgifter, göra åtskilliga bestämda kalkyler o. s. v., der är arbete på afdelningar fullt lämpligt och egnadt att fortskynda behandlingen, ty äro de faktiska sakerna gifna och kalkylerna uppgjorda, tala siffrorna redan för sig själfva, och Afdelningen har endast att framlägga dem för Utskottets plenum för att detta sednares beslut nära nog af sig sjelft skall vara gifvet. Annorlunda är förhållandet med de ärenden, som tillhöra Lag-Utskottets behandling, vid hvilka afgörandet beror af allmän teori, vetenskaplig och historiskt-politisk åsigt och utgör en subsumtion af hvarje särskildt ärende under en sådan teori.

Just af denna ärendenas natur och nämnda betydelse af sjelfva afgörandet blir en gifven följd, att äfven om en afdelning förut bearbetat de förra, den diskussion, de framkalla i Utskottets plenum, när de blifvit dit öfverlemnade, dock blir lika långvarig som om de icke förut blifvit behandlade; och arbetet skulle genom en sådan fördelning deraf icke fortskyndas. Snarare skulle det ökade antalet ledamöter i Utskottet komma att förlänga behandlingen af dit remitterade ärenden än förkorta densamma.

Skälet, hvarför Utskottet icke afgifvit flera betänkanden öfver dit öfverlemnade motioner, är det af Herr ordföranden uppgifna: det ligger i de vidtomfattande Kongl. Propositionerna, som, fyra till antalet jemte flera andra mindre, hufvudsakligen upptagit Utskottets tid och verksamhet. I afseende å denna tid och verksamhet kan jag nämna, att ingen enda söckendagsförmiddag, då Kamrarne icke haft plena, försumnats af Utskottet. Man kunde då åter fråga, hvarföre Utskottet icke sammanträdte äfven på eftermiddagarna. Detta har icke kunnat ske af det skäl, att de ärenden, som till Lag-Utskottet öfverlemnats, till stor del äro af den beskaffenhet, att de fordra rätt vidlyftiga studier af både in- och utländsk litteratur, för att få nödig insigt i de ämnen, de omfatta, och att detta studium nödvändigt fordrar någon tid bredvid de öfriga riksdagsgöromålen.

Den ärade talaren, då han klandrade att Utskottet ej medhunnit flera ärenden, uttryckte tillika den åsigt att Utskottets verksamhet hufvudsakligen gått i negativ riktning; och med detta yttrande afsåg han förmodligen att beteckna de resultat, hvartill Utskottet i sina betänkanden kommit. Den ärade talaren måtte härvid hafva glömt innehållet af Utskottets viktigaste betänkanden: det har varit ganska positiva resultat, hvartill Utskottet kommit i afseende å alla de Kongl. Propositionerna. Och om äfven de förslag, Utskottet beträffande dem framlagt, icke ledt till positiva beslut i Kamrarne, har Utskottet deri ingen del, då Utskottets medlemmar efter bästa förmåga sökt försvara Utskottets yttrade mening. Men äfven hvad de enskilda motionerna angår, vill jag erinra, att Utskottet i afseende å åtskilliga bland dem kommit till positiva resultat, såsom i fråga om upplagshus, qvinnans rättigheter m. fl., för att ej merän påminna om att ett negativt resultat någon gång kan fordra lika mycket arbete och tid, som ett positivt. Utskottet har dock åt de enskilda motionerna endast kunnat egna de mellanstunder, behandlingen af Kongl. Maj:ts propositioner någon gång lemnat.

Den ärade talaren förklarade sig hafva väntat ett betänkande från Utskottet, innefattande redogörelse för anledningen till dess uraktlåtenhet att behandla åtskilliga motioner. Jag anser mig skyldig att i afseende härå nämna, att en ledamot af Utskottet verkligen väckte förslag om ett sådant betänkandes afgifvande; men Utskottet fann, vid ett närmare betraktande af 42 § Riksdags-ordningen, det icke vara skäl att vidtaga en sådan åtgärd. Der säges nemligen, att Lag-Utskottet skall afgifva utlåtanden öfver motioner och Kongl. förslag till lagars stiftande etc., men deremot nämnes der ingalunda såsom något slags åliggande för Utskottet att afgifva förklaring, hvarför Utskottets arbetsförmåga icke är större, än den är, utan det lärer väl ankomma på Kamrarne att se till, det de till

Utskottsledamöter välja personer med den arbetsförmåga, som Kamrarne sjelfva anse erforderlig.

För öfrigt torde det vara en bekant sak, att icke någon riksdag på sednare tiden räckt så länge, att Lag-Utskottet hunnit med att behandla alla dit remitterade motioner; och det oaktadt har icke förr än nu någon förklaring deröfver affordrats Utskottet. På dessa två skäl har Utskottet icke heller nu ansett sig böra afgifva någon sådan.

Herr Hedin: Herr Talman! Då jag varit af den åsigt, som dock ej lyckats göra sig gällande i Lag-Utskottet, att Utskottet sjelfmant bort till Kamrarne inkomma med en förklarande annmälan rörande det betydliga antal till Utskottet remitterade ärenden, som ej blifvit af Utskottet behandlade, kan jag för min del ej annat än finna den ärade interpellantens framställda förfrågan helt naturlig och berättigad. Emellertid beder jag att till det svar, som redan å denna fråga gifvits, få bifoga en smula — om jag så får säga — Lag-Utskotts-statistik. Hela antalet vid detta riksmöte väckta motioner är 237. Fördelar man detta antal på de tio Utskott — 5 ständiga, 1 särskildt, 4 tillfälliga — som arbetat under denna riksdag, får man ett belopp af 23 eller, rättare, nära 24 motioner för hvarje Utskott. Men till Lag-Utskottet hafva remitterats 54 motioner, således betydligt mera än två gånger den nyssnämnda medelsiffran. Af dessa 54 motioner blefvo två återlemnade, af hvilka tvänne den ena dock skjutsades tillbaka till Utskottet, som sålunda haft sig uppdraget att behandla 53 motioner.

De Kongl. Propositionerna till denna riksdag, till antalet 36, fördelade på sex Utskott — de ständiga och det särskilda — belöpa sig med 6 på hvar och ett af dem; men Lag-Utskottet har fått mottaga mer, nemligen 7 af dessa propositioner; — jag talar nu ej om, hvad redan framhållits, den stora omfattningen och vigten af flere bland dem. Samtliga dessa 7 propositioner har Utskottet behandlat.

Vidare har Utskottet haft att granska Herr Justitie-ombudsmannens diariér och registratur samt embetsberättelse, samt med anledning af den sednare till Kamrarne aflåtit tvänne framställningar.

Ytterligare har Lag-Utskottet, i förening med Banko-Utskottet, handlagt 3 motioner.

Slutligen har det, utom återremisser att besvara, haft en ganska kinig sammanjemkning, nemligen med anledning af skiljaktiga beslut i den berömda § 1 af fattigvårdslagen.

Af de 53 motionerna har Utskottet behandlat 15; återstå således 38, hvilket onekligen är en mycket hög siffra. Det bestrides ej, att flere bland dessa förtjent ett annat öde. Jag förmodar också, att Riksdagen ingalunda saknar medel att inverka på den ordning, i hvilken ärendena till behandling företagas i Lag-Utskottet, och sålunda påskynda dem, som ligga Riksdagen företrädesvis om hjertat. För egen del anser jag — och den meningen delas säkerligen af mången — förslagen rörande den kommunala rösträtten vida angelägnare än en dödfödd sparbankslag eller andra obetydliga eller ej af behovet synnerligen påkallade framställningar, som kunna komma från Kongl. Maj:t. Numera åtminstone finnes ej heller någonting i grundlagen, som ålägger Lag-Utskottet att i främsta rummet

och med undanskjutande af enskilda riksdagsmäns motioner handlägga regeringens propositioner. Möjligen låg ett sådant bud i förra lydelsen af 88 § Regeringsformen, der det tillförene hette, att Rikets Ständer *infordre* Lag-Utskottets utlåtaende öfver Regeringens framställningar i lagfrågor, hvilket ju för Utskottet kunde innebära ett tvång att företrädesvis behandla Kongl. Propositioner, om än både det och Ständerna tilläfventyrs ansåge en eller annan motion vigtigare. Men nu existerar, som sagdt, intet sådant bud; det är intet annat än en etiketssak, att vidare så förfara. Härmed torde vägen vara antydd, om Riksdagen särskildt önskar att den eller den lagfrågan må, framför andra, af Lag-Utskottet beredas till afgörande i Kamrarne.

Herr Carlén: Jag gissar att det är med Herr Jöns Rundbäck, som med så många andra, hvilka haft framställningar att göra, att han blir tillfredsställd endast hans framställning blir tillräckligt observerad och jag vill derföre, ovärdig ledamot af Lag-Utskottet som jag är, äfven försöka att med några få ord bemöta hvad han andragit och sålunda måhända öka hans tillfredsställelse. Jag kan dervid hänföra mig till hvad Grefve Sparre och Herr Ribbing yttrat, men vill tillägga att bland de frågor, Lag-Utskottet under innevarande riksdag haft att på kort tid behandla, funnits två, som kräft årtal för komitéers föregående behandling. Fattigvårdsfrågan, som först var föremål för Riksdagens öfverläggningar, har sedermera nära i två år upptagit två komitéers verksamhet. Det har icke varit något lätt arbete för Utskottet att sätta sig in i de många olika åsichter, som derunder i frågan gjort sig gällande. Den så kallade Lappfrågan har jemväl förut varit föremål för två komitéers arbete, för vidlyftiga skriftvexlingar mellan svenska och norska regeringarne, för vittnesförhör med svenska och norska Lappar och omfattande yttrande af Högsta Domstolen. Endast att taga reda på allt detta har förorsakat Utskottet mycket besvär, det kan jag försäkra. Jag vågar derföre påstå att kanske icke något Utskott, Stats-Utskottet ej ens undantaget, under denna riksdag varit så ansträngdt som Lag-Utskottet. Herr Ribbing yttrade, att Utskottet, ända intill sista veckan, arbetat alla förmiddagar, då plenum i Kamraren icke hindrat sådant. Han misstog sig dock något, ty *en* förmiddag har verkligen passerat, utan att Utskottet haft sammanträde och det var påskaftonen. Oaktadt vi den tiden icke voro rädda för Herr Jöns Rundbäck, öfverlade vi dock ganska mycket om vi skulle våga taga oss ledighet den dagen. För öfrigt ber jag få hemställa till Herr Rundbäck, om ej han skulle vilja använda sin framstående position i denna Kamrare, till att göra det möjligt för Lag-Utskottet att behandla alla de juridiska frågor, som till Utskottet hänskjutas och om icke detta mål bäst skulle vinnas genom att tillsätta ett särskildt Utskott för behandlingen af kommunalfrågor. Att öka ledamöternas antal i Lag-Utskottet torde icke vara lämpligt, då redan 16 ledamöter är för mycket för ett lagstiftnings-kollegium; skulle man tillsätta ytterligare sexton, blefve det en fullkomlig villervalla, fruktar jag. Det enda sättet att äfven tillförsäkra kommunalfrågornas behandling, tror jag vara det att, såsom jag nämnde, tillsätta ett särskildt Utskott för dessa frågor, som då äfven antagligen skulle med mera omsorg och mera intresse behandlas. Lag-Utskottet

kan verkligen icke nu under den korta riksdagen dela sin tid emellan och fullständigt behandla både de rent juridiska frågorna och de för juridiken främmande kommunalfrågorna.

Slutligen ber jag att få förklara, att jag har svårt att fatta, hvar-till hela detta ofantliga bråk i riksdagens sista timme skall tjena, då Lag-Utskottets ledamöter, enskildt tillfrågade, kunnat lemna alla äskade upplysningar. Har Herr Rundbäcks afsigt varit att pigga upp Lag-Utskottets ledamöter för framtiden, så tror jag att ett oförtjeut klander ej åstadkommer den åsyftade verkan, snarare tröttnar det ut dem. Vid Utskottstillsättningen undanbad jag mig hos dem, som hade makten, att blifva vald till ledamot af Lag-Utskottet, liksom af andra Utskott, men sedan jag fått detta uppdrag, har jag, liksom de öfrige ledamöterna, arbetat så mycket krafterna tillåtitt och kanske något mer. Fordrar man mer, så fordrar man för mycket, och jag, för min ringa del åtminstone, kan ej acceptera en sådan fordran.

Herr Uhr: Den siste talaren yttrade att han i Lag-Utskottet arbetat mer än hans krafter tillåtit, men, känner jag den mannen rätt, så kan han arbeta ännu mera än han gjort i Lag-Utskottet denna riksdag. Jag har väckt en motion, som remitterats till Lag-Utskottet, men jag har sedan dess icke afhört densamma. Nu, liksom vid föregående riksdagar, hafva en mängd motioner, som hänvisats till Lag-Utskottet, spärlost försvunnit och man vet icke om Utskottet kastat dem under bordet eller undertryckt dem. Ett sådant förhållande är högst beklagligt och jag är Herr Jöns Rundbäck tacksam för det han fästat uppmärksamheten på detsamma. Den siste talaren yttrade, att ett sådant försök att pigga upp Lag-Utskottet icke skulle medföra någon verkan, men då jag tyckt mig finna, att Utskottets ledamöter blifvit stötta öfver anmärkningen, torde den ändå hafva haft någon verkan.

Herr Hierta: Jag tror mig icke begå något misstag, då jag antager, att Kammararens samtliga ledamöter skulle känna sig smärtsamt berörda, om vi under riksdagens sista stunder skulle störas af nissljud.

För min del har jag icke uppfattat Herr Rundbäcks framställning så som vore det hans afsigt att dermed på något sätt klandra Lag-Utskottet. Vore detta hans mening, skulle han visst icke rönt sympatier inom församlingen, emedan vi alla veta, att Lag-Utskottet arbetat så som man med afseende på dess ganska stora förmåga kan begära. Det oakadt kan det icke nekas, att framställningen har goda skäl för sig. Det är verkligen till en viss grad smärtsamt, att Utskottet ej behandlat en mängd motioner, som blifvit inom Riksdagen väckta, naturligtvis i den afsigten, att de skulle blifva föremål för Kamrarnes ompröfvande. Då nu detta icke kunnat ske till följd deraf, att Lag-Utskottet icke hunnit bereda dessa frågor till föredragning i Kamrarne och ingen bot för detta onda finnes förrän grundlagen blifvit ändrad på så sätt, att i värsta fall de motioner, som icke under riksdagen medhunnits, få uppföras på restlista och återkomma vid nästa riksdag, så tror jag, att det skulle ligga åtminstone någon tillfredsställelse i att vid riksdagens slut få veta hvilka de motioner äro, som ej blifvit behandlade. Jag tillåter mig derföre att

såsom ett önskningsmål hemställa, att Lag-Utskottet vid kommande riksdag upprättar en dylik förteckning.

Grefve Sparre: Jag får upplysa om, att Lag-Utskottet vid förra riksmötet medhann att behandla alla de motioner, som då remitterades till Utskottet. Orsaken hvarför icke så är förhållandet äfven vid innevarande riksmöte ligger helt nära till hands. Ty då Utskottet, utom den stora fattigvårdsfrågan, som ensam medtagit nära två månaders utskottsarbete, haft ytterligare tre å fyra omfattande lagförslag att behandla, så har det varit en ren omöjlighet att äfven medhinna behandlingen af alla de motioner, som till Utskottet blifvit under riksdagens lopp remitterade.

Hvad åter beträffar den ordning, i hvilken ärendena företagas till behandling inom Lag-Utskottet, så har jag äran upplysa, att vid riksdagens början inom Utskottets kansli skyndsamt uppgöres en "liggare", hvari alla de motioner, som remitterats till Utskottet, uppföras och grupperas. Ledamöterna aumäla sedermera om de funnit en eller annan motion af framstående betydelse och först derefter bestämmer Utskottet den ordning, i hvilken ärendena skola behandlas.

Herr Ehrenborg: Jag har icke kunnat uppfatta den förste talarrens anförande såsom någon förebräelse mot Lag-Utskottets ledamöter, eller ens såsom något försök att till en annan gång "uppgigga" dem eller anstränga dem öfver förmågan. Men en talare från Stockholmsbänken tycktes mig förmena att Riksdagen icke eger i sin hand att undanrödja den ifrågavarande olägenheten af att lagfrågorna ej hinna behandlas. För min del tror jag dock att Riksdagen till viss mån har detta i sin hand, samt att det spörsmål, som nu blifvit framställt, i så måtto är af gagn, som det gifvit oss anledning göra oss reda för på hvad sätt det nu öfverklagade förhållandet skall kunna afhjelpas, utan att man derföre skall af Lag-Utskottet begära det omöjliga. Jag ber i detta afseende få påminna derom, att under det vid ett par riksdagar af de ständiga Utskotten, Stats- och Lag-Utskottet — jag vet ej om jag vågar på samma gång nämna Bevillnings-Utskottet — varit mycket ansträngda af göromål, så hafva deremot de tillfälliga Utskotten haft ganska goda dagar. Jag väckte en gång efter motionstidens utgång en motion, hvilken jag ansåg bort enligt grundlagen kunna behandlas af tillfälligt Utskott. Då talades om företrädet af å ena sidan den samtida behandlingen af ärendena i ständigt Utskott eller å andra sidan deras successiva behandling i tillfälliga Utskott. Jag vågade då påstå, att sjelfva ärendenas grundigare behandling skulle blifva i flera fall mera befrämjad genom den sednare utvägen och jag räknar bland de ärenden, för hvilka den successiva behandlingen i tillfälliga Utskott skulle vara en fördel, hela raden af de motioner, som röra s. k. kommunala besvär, såsom skyldigheten af vägunderhåll, af kyrko-, tingshus- och häradsfängelsebyggnad m. fl. dylika; och jag ber att i detta afseende få påminna derom, att Herr Talmannen, oakadt sin skarpa blick i sådana ärenden, många gånger synts stadna i tvekan huruvida en motion tillhört ständigt eller tillfälligt Utskotts behandling, då den nemligen kunnat hänföras till hvilketdera som helst. Jag skulle dessutom kunna visa att fullkomligt likartade motioner den ena gången blif-

vit remitterade till ständigt och den andra till tillfälligt Utskott; men jag vill nu icke upptaga Kammarrens tid dermed. Emellertid har nu, såsom Kammarrens ledamöter torde erinra sig, Riksdagen för sin del beslutat en förändring i afseende på grunderna för delaktighet uti skolhusbyggnad. Hade nu Riksdagen fått genom tillfälligt Utskott behandla äfven frågor rörande andra kommunala besvär, så hade icke inträffat hvad som nu skett, nemligen att dessa blifvit lemnade utan behandling, utan då hade jemväl i dessa frågor beslut af Riksdagen kunnat fattas. Jag vill nu icke yttra mig om de omständigheter, som tala för önskligheten deraf, att dessa frågor just nu hade inkommit från Riksdagen till Kongl. Maj:t i sammanhang med det fattade beslutet om en underdånig skrifvelse i fråga om skolhusbyggnadsskyldigheten. Jag vill blott påpeka det jag anser sådana lagfrågor kunna till tillfälliga Utskott hänskjutas, hvilka dels endast afse en begäran om utredning hos Kongl. Maj:t, och dels hvad sjelfva sakföremålet angår, stå på gränsen mellan den ekonomiska och civila lagstiftningen, en gräns så fin och så svår att urskilja, att den föranledt olika tankar till och med bland jurister. En bland frukterna af Herr Rundbäcks spörsmål hoppas jag således skall blifva den, att Kammarren mera än hittills skall draga ärenden af den art, jag nu antydtt, under behandling af tillfälliga Utskott, som hafva god tid och icke äro jagade af den massa löpande ärenden, som öfverhopa eu del af de ständiga Utskotten. Iakttagandet häraf bör i ej obetydlig mån bidraga till uppfyllandet af det rättmätiga anspråk att icke någon vid riksdagen väckt motion må blifva undanskjuten.

På samma gång jag, såsom förut nämnts, inser att Lag-Utskottets tid varit för alla dit hänvisade frågor otillräcklig, så nödgas jag dock, hvad beträffar särskildt de ärenden, som den förste talaren berörde, nemligen angående kommunallagarne, uttala den mening, att dessa frågor blifvit under föregående riksdagar så pass utarbetade och utredda, att behandlingen af dem gerna icke skulle på något kämbart sätt ökat Utskottets arbete.

§ 5.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 76, med ny riksstat;

N:o 78, angående folkskoleafgiften för år 1871;

N:o 79, angående det af Kongl. Maj:t föreslagna lån å 15 millioner Riksdaler;

N:o 80, angående upprättadt nytt reglemente för Riksgälds-kontoret, och

N:o 81, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

§ 6.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 82, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin;

N:o 83, angående förhöjning i afgifts-restitutionen vid utförsel af bränvin, och

N:o 84, angående tullbevillningen.

§ 7.

Föredrogos och godkändes Riksdagens Kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 77, angående upphörande af blifvande konsistorie-notariers rätt till uppbördsprovision å kollektinedel, och dels till paragrafen i riksdagsbeslutet, N:o 16, angående ändring i lagens stadgande om mannens inålmansrätt öfver hustrun.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m., men sammankommo åter

Kl. 8 e. m.

§ 8.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

N:o 17, angående stämpelpappersafgiften;

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående fattigvården;

N:o 19, angående restitution af bränvinstillverkningsafgift;

N:o 20, angående folkskoleafgiftens uppbärande och redovisande;

N:o 21, angående villkoren för tillverkning af bränvin;

N:o 22, i fråga om landtförsvarets ordnande;

N:o 23, angående afåtna underdåniga skrivelser i frågor rörande rikets allmänna hushållning m. m.;

N:o 24, angående tullbevillningen;

N:o 25, angående afåtna underdåniga skrivelser rörande statsregleringen;

N:o 26, angående statsregleringen;

N:o 27, angående förhöjd afgift för stämpling af spelkort m. m.;

N:o 28, angående statsregleringen;

N:o 29, angående statsregleringen;

N:o 30, angående beviljade anslag och låneunderstöd till statens samt enskilda jernvägsanläggningar;

N:o 31, angående statsregleringen; och

N:o 32, angående allmänna bevillningen.

§ 9.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 85, angående tiden för tillämpningen af Riksdagens beslut i afseende å förhöjning af vissa tullsatser;

N:o 86,

- N:o 86, angående tiden för tillämpningen af Riksdagens beslut i afseende å förhöjning af nu gällande bränvinstillverkningsafgift;
 N:o 87, angående allmänna bevillningen;
 N:o 88, angående utgörande af en särskild tilläggsbevillning.

§ 10.

Angående justeringen af de Kammarens protokoll, som vid riksdagens afslutande komme att återstå ojusterade, beslöt, på Herr Talmannens hemställan, Kammaren, att denna justering skulle försiggå i enahanda ordning som efter sednaste årens riksdagar; och lemnade Kammaren alltså i uppdrag åt dem bland dess ledamöter, hvilka tillika äro Fullmäktige i Banken och Riksgälds-kontoret att, jemte Stockholms stads riksdagsmän inom Kammaren, verkställa ifrågavarande protokollsjustering; skolande om tiden för denna justering såväl bemälda ledamöter särskildt underrättas, som jemväl tillkännagifvande införas i hufvudstadens dagliga tidningar, till underrättelse för dem bland Kammarens ledamöter, hvilka tillfälligtvis då vistades i hufvudstaden och önskade justeringen öfvervara.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 9 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Lördagen den 20 Maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

Herr vice Talmannen Mannerskantz hade anmält sig att erhålla ordet och yttrade: På det att redogörelsen öfver denna dags förhandlingar må blifva så fullständig som möjligt, hemställer jag, att Kammaren måtte besluta, att det tal, hvarmed Herr Talmannen i dag kommer att på Rikssalen till Hans Maj:t Konungen framföra Kammarens underdåniga välönskningar, skall i dagens protokoll intagas.

Med bifall till denna hemställan beslöt Kammaren, att det ifrågavarande talet skulle intagas i Kammarens protokoll för denna dag.

Något vidare ärende återstod icke för Kammaren att handlägga; och afgingo nu kl. $\frac{3}{4}$ 11 f. m. Herr Talmannen och Kammarens Herrar ledamöter till Storkyrkan för att derstädes afhöra riksdagspredikan. Efter slutad gudstjenst infunno sig Kamrarnes ledamöter å Rikssalen, hvarest,